

Arbeidsmarktpositie van leerlingen uit het praktijkonderwijs

Afdeling Informatieproducten

Susanne Lepoeter en Erik Fleur

Datum: 16 februari 2026

Status rapport: definitief

1. Samenvatting

In de wet staat dat praktijkonderwijs (pro) direct opleidt voor de arbeidsmarkt. In de praktijk gaat bijna de helft van de leerlingen na het praktijkonderwijs naar het mbo. De overheid en de praktijkscholen stimuleren dit omdat ervan wordt uitgegaan dat een mbo-diploma de kans op een baan vergroot.

In dit onderzoek hebben we gekeken in hoeverre voormalig pro-leerlingen binnen 12 maanden nadat ze het onderwijs hebben verlaten, een baan van minimaal 12 uur per week vinden. De kansrijkheid op de arbeidsmarkt neemt toe naarmate er mbo-diploma's worden gehaald. Van de pro-leerlingen zonder mbo-diploma vindt de laatste jaren bijna de helft een baan, van de pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 iets meer dan de helft, met een diploma op niveau 2 zo'n 70 procent en met een diploma op niveau 3 of 4 ongeveer 80 procent. Bij alle groepen pro-leerlingen is een stijging zichtbaar in het percentage onderwijsverlaters dat binnen een jaar een baan vindt.

In de eerste jaren vinden pro-leerlingen die geen mbo-diploma hebben minder vaak een baan dan vmbo-basis (vmbo-b) leerlingen die geen mbo-diploma halen. Vanaf 2016 vinden beide groepen ongeveer even vaak een baan. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 vinden vaker een baan dan (voornamelijk ongediplomeerde) vmbo-b leerlingen met een diploma op dit niveau. Pro-leerlingen die later diploma's halen op niveau 2, 3 en 4 vinden binnen een jaar even vaak een baan als vmbo-b leerlingen die vergelijkbare diploma's halen.

Over het algemeen hebben pro-leerlingen zonder mbo-diploma of met een diploma op niveau 1 of niveau 2 vaker een baan onder of op het minimumloon dan vergelijkbare vmbo-basis leerlingen. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 zitten even vaak op of onder het minimumloon als vmbo-b leerlingen met een vergelijkbaar mbo-diploma.

2. Inleiding

2.1 Praktijkonderwijs

Praktijkonderwijs (pro) is bedoeld voor leerlingen van 12 t/m 18 jaar die sterk zijn in praktische vakken. De leerlingen worden opgeleid voor beroepen waar in Nederland grote vraag naar is, in sectoren als bouw, metaal, groen, winkelpraktijk, horeca, logistiek en zorg en welzijn.

Om toegelaten te worden tot het pro is een toelaatbaarheidsverklaring praktijkonderwijs (TLV pro) nodig. Hierbij worden de volgende landelijke toelatingscriteria gehanteerd:

- Het IQ van de leerling ligt tussen 55 en 80.
- De leerling heeft een leerachterstand van drie jaar of meer op minimaal twee van de volgende domeinen: inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen, spellen. Eén van de twee domeinen dient inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen te zijn.

Het aantal leerlingen dat pro volgt, is redelijk constant. Ieder jaar zijn ongeveer 30 duizend leerlingen ingeschreven in deze onderwijsvorm. De instroom en uitstroom houdt gelijke tred. Jaarlijks beginnen er 6 duizend tot 7 duizend leerlingen aan een opleiding in het pro, terwijl eveneens 6 duizend tot 7 duizend leerlingen deze onderwijsvorm verlaten.

In de wet staat dat pro direct opleidt voor de arbeidsmarkt (art. 2.31 lid 1b WVO2020). Daarmee is pro formeel gesproken 'eindonderwijs': een leerling is hierna niet meer leerplichtig en kan gelijk aan het werk. Al eerder was gebleken dat dit niet in alle gevallen klopt en dat leerlingen die op het pro een diploma voor de entreeopleiding hebben gehaald, instromen op mbo-niveau 2. Leerlingen zonder diploma stromen in op de entreeopleiding (Kennis et al, 2018). Beide groepen zijn ruwweg even groot. De overige leerlingen verlaten het onderwijs.

2.2 Doorstroom binnen het onderwijs

Van de pro-leerlingen die naar het mbo gaan, stroomt ongeveer de helft in op een entreeopleiding en de andere helft op niveau 2. Volgens de Loopbaanmonitor jongeren in kwetsbare positie slaagt ruim een kwart van alle leerlingen uit het pro er uiteindelijk in een startkwalificatie (d.w.z. mbo-niveau 2 of hoger) te behalen

(Ministerie van OCW, 2017). In verschillende onderzoeken wordt genoemd dat jongeren die vanuit het pro doorstromen naar het mbo niet per definitie stoppen als ze een diploma op niveau 2 halen (Ministerie van OCW (2017), Koopman en Ledoux (2017), Van der Woude (2015)). Er is bij deze groep sprake van diplomastapeling waardoor ze opleidingen volgen op niveau 3 of 4 en daar ook diploma's halen. De exacte omvang was nooit systematisch in kaart gebracht.

Een recent door DUO uitgevoerd onderzoek gaf hier antwoord op (Lepoeter en Fleur, 2024). Ongeveer de helft van de leerlingen gaat na het pro naar het mbo en doet het hier eigenlijk best goed. Er worden diploma's gehaald op het instroomniveau en leerlingen afkomstig uit het pro stromen door naar de hogere niveaus van het mbo. Van de leerlingen die instromen op niveau 2 komt zo'n 10 procent op niveau 4 terecht en van de leerlingen die instromen op niveau 1 ongeveer 5 procent. Het komt zelfs voor dat leerlingen die op het pro hebben gezeten uiteindelijk op het hbo terechtkomen (1 procent van de leerlingen die instromen op niveau 1 en 2 procent van de leerlingen die instromen op niveau 2).

2.3 Aansluiting op de arbeidsmarkt

In de eerdere onderzoeken naar het pro hebben we ons derhalve beperkt tot de onderwijsloopbaan van leerlingen. Het behalen van een diploma in het onderwijs is echter geen doel op zich. Jongeren volgen onderwijs om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. In verschillende monitoronderzoeken wordt beschreven hoe het gediplomeerden vergaat als ze een baan proberen te vinden. Er wordt hierbij echter doorgaans niet aangegeven wat de eerdere opleidingen waren van gediplomeerden die een baan vinden. We kunnen dus niet terugvinden of jongeren die vanuit het pro doorstromen naar het mbo en daar een diploma halen een baan 'op niveau' vinden en hoe zich dit verhoudt tot andere jongeren. In het hier voorgestelde onderzoek willen we daar gericht naar kijken.

Dit onderzoek levert hierdoor informatie op die nergens anders beschikbaar is.

In een eerder onderzoek zagen we dat leerlingen vanuit het pro vaker dan mogelijk verwacht doorgaan naar het mbo en het hier verrassend goed doen. Ze halen vaak diploma's op het instroomniveau en komen via stapeling daarmee ook regelmatig op de hogere mbo-niveaus terecht. Hiermee doen ze niet of nauwelijks onder voor leerlingen die vanuit vmbo-basis (vmbo-b) naar het mbo gaan. Wel is duidelijk dat ze er op het mbo gemiddeld genomen iets langer over doen om een diploma te halen. Op dit moment is niet aan te geven of deze inspanning zich ook uitbetaalt op de

arbeidsmarkt. Met dit onderzoek kunnen we daarom opnieuw een uiterst relevant puzzelstukje aan het verhaal rond het pro toevoegen.

2.4 Onderzoeksvragen

De centrale vraag van dit onderzoek is: zijn de arbeidsmarktkansen van leerlingen die vanuit het pro naar het mbo gaan vergelijkbaar met die van leerlingen die vanuit vmbo-b naar het mbo gaan? De deelvragen die we beantwoorden zijn: (a) In hoeverre vinden pro-leerlingen die een mbo-diploma halen binnen twaalf maanden een baan? (b) Wat is het gemiddeld uurloon van leerlingen die vanuit het pro naar het mbo gaan? (c) Zijn er ontwikkelingen over de tijd? (d) Is er een verschil in arbeidsmarktpositie voor leerlingen met verschillende achtergrondkenmerken (geslacht, regio, sectorkamer, bol/bbl)?

De resultaten van elk van deze subvragen worden vergeleken met de resultaten van leerlingen die vanuit vmbo-b komen.

2.5 Data en methode

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen maken we gebruik van registratiegegevens van alle leerlingen die sinds 2007 (het eerste jaar waarin de registratie voor pro volledig in de DUO-gegevens is opgenomen) een inschrijving in het pro hadden. Van deze leerlingen kijken we vervolgens of er een diploma in het mbo is behaald. Als referentiegroep gaan we steeds uit van mbo-ers die vanuit vmbo-b zijn gekomen. We kiezen hier voor vmbo-b leerlingen omdat deze doorstromen naar dezelfde mbo-niveaus als pro-leerlingen. In de andere vmbo-leerwegen is er voornamelijk doorstroom naar opleidingen op mbo-niveau 3 en 4. Hierbij zijn de ongediplomeerde vmbo-b leerlingen die geen mbo diploma halen de referentiegroep voor de pro-leerlingen die geen mbo diploma halen etc. Het aantal pro-leerlingen dat via het mbo op het hbo terecht komt, is beperkt. We laten deze buiten beschouwing.

Vraag b gaat in op het salaris dat een leerling verdient. Om simpelweg uit te gaan van het uurloon zou zorgen voor een vertekening. Een deel van de onderwijsverlaters is jong en valt daardoor onder het minimumjeugdloon. Het minimumjeugdloon varieert fors tussen leeftijdsgroepen. In 2025 is het minimumjeugdloon voor iemand van 18 jaar bijvoorbeeld de helft van het minimumloon van iemand van 21 jaar (€7,20 tegenover €14,40). In de onderzoeksperiode (2012 tot en met 2024) zijn bovendien de

bedragen sterk gestegen. In 2012 was het minimumloon van iemand van 21 jaar €6,77 per uur.

Om het salaris dat jongeren verdienen te kunnen vergelijken, rekenen we ieder jaar het uurloon terug tot het minimumloon voor de betreffende leeftijdsgroep¹.

Gedurende de onderzoeksperiode zijn er regelmatig aanpassingen geweest. In 2024 werd onderscheid in minimumuurloon gemaakt voor banen waar respectievelijk 36, 38 en 40 uur werd gewerkt. Hierbij hebben we voor 2024 gekozen voor het uurloon bij een baan van 36 uur.

Door uit te gaan van een periode van twaalf maanden na afstuderen, sluiten we aan bij het Dashboard Arbeidsmarktpositie mbo-gediplomeerden dat het CBS op specifiek verzoek van het Ministerie van OCW maakt. Bij arbeidsmarktonderzoek moet uiteraard altijd rekening worden gehouden met de conjunctuur. Het ene jaar is de arbeidsmarkt beter dan het andere jaar. Vandaar dat in deelvraag c wordt gekeken naar verschillende jaren. Het gaat hierbij de facto om de leerlingen die uitstromen in de schooljaren 2010/2011 tot en met 2022/2023. Weliswaar hebben we vanaf 2008 gegevens over uitstroom uit het praktijkonderwijs, echter het bestand met arbeidsmarktgegevens is in 2011 fors aangepast. Om te voorkomen dat er een trendbreuk ontstaat nemen we de eerste twee uitstroomjaren niet mee. Bij het CBS is bij de uitvoering van dit onderzoek het meest actuele jaar waarin arbeidsmarktgegevens beschikbaar zijn 2024. Vandaar dat het uitstroomcohort 2022/2023 het meest actuele cohort is waarvan we na een jaar iets kunnen zeggen over de arbeidsmarkt. Het mbo richt zich met name op de regionale arbeidsmarkt. Vandaar dat het voor de hand ligt om behalve naar de landelijk gemiddelden ook naar de verschillende arbeidsmarktregio's te kijken.

¹ Dit doen we door gebruik te maken van de gegevens van deze website:

<https://www.salaris-informatie.nl/wettelijk-minimumloon/historie-wettelijk-minimumloon#1-juli-2025>

3. Resultaten

3.1 Aansluiting met de arbeidsmarkt

In deze paragraaf geven we aan in hoeverre jongeren een baan vinden binnen een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten. Onder een baan verstaan we hierbij een vast of tijdelijk contract van minimaal 12 uur per week. In de volgende subparagrafen geven we achtereenvolgens aan of de leerlingen een baan vinden en of hier sprake is van een vaste of tijdelijke baan. Vervolgens kijken we of er verschillen zijn tussen leerlingen met verschillende achtergrondkenmerken.

3.1.1 Aandeel leerlingen dat binnen een jaar een baan vindt

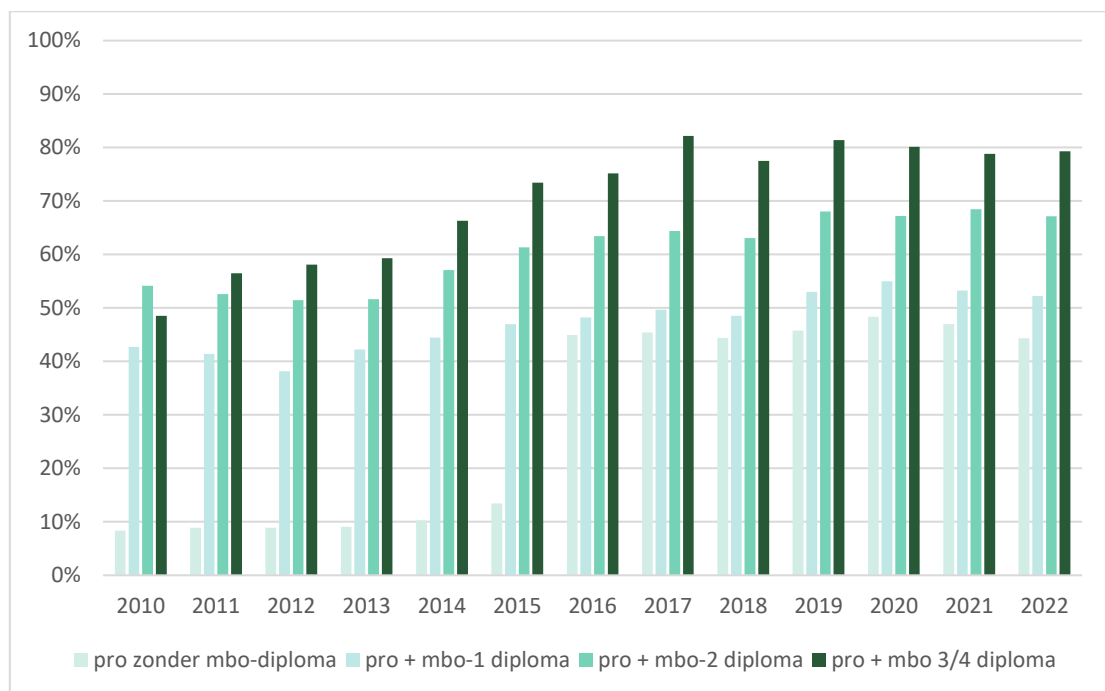
In Figuur 3.1 laten we zien welk deel van de leerlingen binnen 12 maanden een baan heeft gevonden. Van de pro-leerlingen die via stapelen een diploma op niveau 3 of 4 halen en in 2022/2023 zijn uitgestroomd heeft ongeveer 80 procent binnen een jaar een baan van minimaal 12 uur gevonden. Dat is hiermee verhoudingsgewijs de meest succesvolle groep. Van pro-leerlingen met een diploma op niveau 2 heeft binnen een jaar bijna 70 procent een baan gevonden. Hiermee zijn ze significant succesvoller dan pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 (iets meer dan 50%) en pro-leerlingen zonder mbo-diploma (ongeveer 45%).

De arbeidsmarkt is de laatste jaren kennelijk wat aangetrokken. Leerlingen uit het pro vinden de laatste jaren vaker binnen een jaar een baan van meer dan 12 uur per week. Sinds 2013/2014 geldt ieder jaar dat het halen van een mbo-diploma op een hoger niveau de kansen op het vinden van een baan vergroot. Pro-leerlingen die daarna een diploma op niveau 3 of 4 halen vinden het vaakst een baan, gevolgd door leerlingen die een diploma op niveau 2 halen, die op hun beurt weer vaker een baan vinden dan leerlingen die een niveau 1 diploma halen. Relatief het minst vinden pro-leerlingen die geen mbo-diploma halen een baan.

Bij de pro-leerlingen die geen mbo-diploma halen is een duidelijke trendbreuk zichtbaar. Tot en met 2015/2016 vindt van deze leerlingen ongeveer een tiende een baan van 12 uur per week of meer. Vanaf 2016/2017 haalt meer dan tweevijfde van deze groep een baan. In die periode is de Participatiewet ingevoerd. Hierbij kregen

gemeenten de opdracht om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt actief aan een baan te helpen. Het lijkt erop alsof dat voor deze groep effect heeft gehad.

Figuur 3.1 Percentage voormalig pro-leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar uitstroomjaar

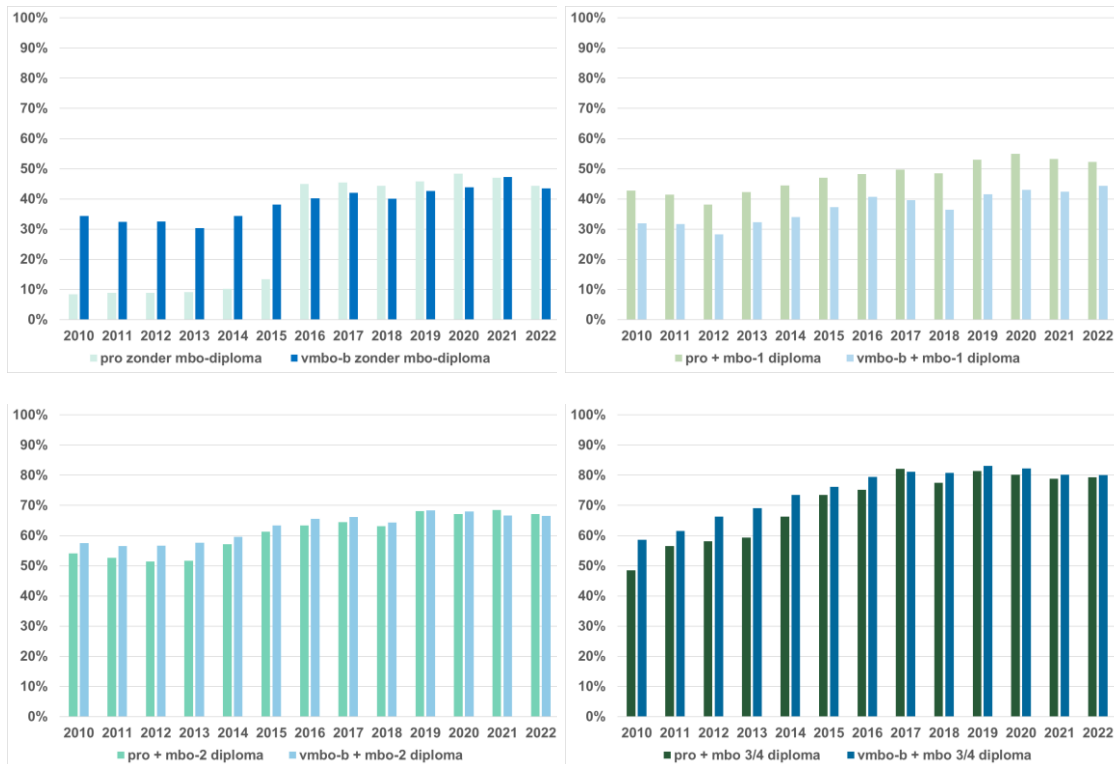
Tot 2016 vinden leerlingen met alleen pro minder vaak een baan dan leerlingen met alleen een opleiding vmbo-b. We zagen bij figuur 3.1 al dat er daarna een trendbreuk ontstaat. Figuur 3.2 laat zien dat in 2016/2017 leerlingen met alleen pro juist vaker dan vmbo-b leerlingen een baan vinden. In de jaren daarna is het percentage baanvinders in beide groepen vrijwel gelijk.

Pro-leerlingen die een diploma op niveau 1 halen, vinden vaker een baan dan vmbo-b leerlingen die ongediplomeerd naar het mbo gaan en daar een diploma op niveau 1 halen. Dit patroon is ieder jaar zichtbaar. Merk verder op dat waar het voor pro-leerlingen in vrijwel alle jaren gunstig is om een diploma op niveau 1 te halen omdat ze vaker een baan vinden, er geen verschillen zijn tussen vmbo-b leerlingen zonder mbo diploma en vmbo-b leerlingen met een mbo-1 diploma.

Pro-leerlingen die later diploma's halen op niveau 2, 3 en 4 vinden binnen een jaar even vaak een baan als vmbo-b leerlingen die vergelijkbare diploma's halen.

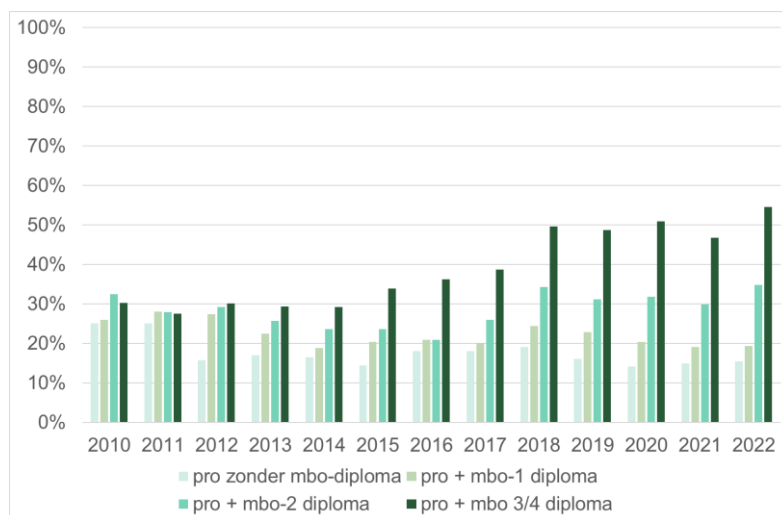
Figuur 3.2 Percentage voormalig pro-leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar uitstroomjaar, vergeleken met vmbo-b leerlingen

In figuur 3.3 laten we zien welk deel van de pro-leerlingen dat een baan vindt een contract voor onbepaalde tijd heeft. Bedenk dat we de arbeidsmarktpositie bekijken een jaar nadat de jongeren het onderwijs hebben verlaten. Doorgaans worden in eerste instantie tijdelijke contracten gegeven. Pas na enige tijd komt iemand in aanmerking voor een vaste aanstelling. Toch zijn er wel ontwikkelingen zichtbaar. Sinds 2018 krijgt ongeveer de helft van de voormalig pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 binnen een jaar een vaste aanstelling. Dat is aanzienlijk vaker dan in de periode daarvoor. Eveneens sinds 2018 krijgt ongeveer een derde van de pro-leerlingen met een mbo-2 diploma een vaste aanstelling. Ook dit is significant vaker dan in de eerdere jaren.

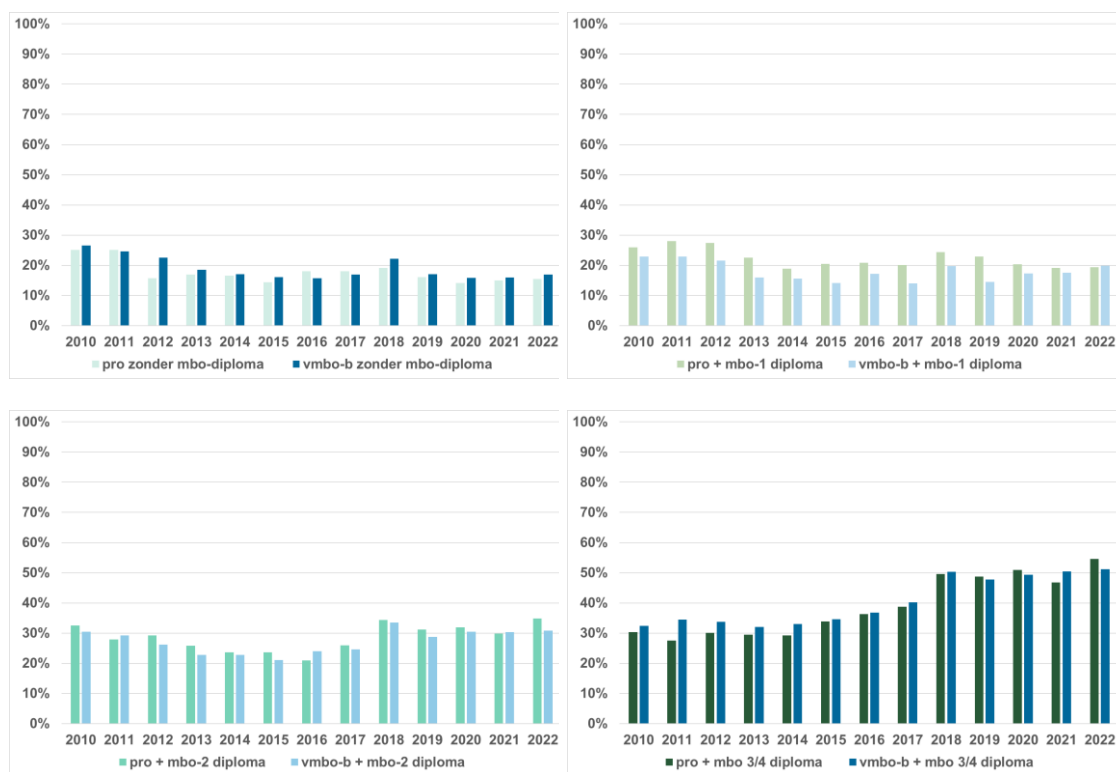
Figuur 3.3. Percentage voormalig pro-leerlingen dat een contract voor onbepaalde tijd heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar uitstroomjaar, als percentage van alle voormalig pro-leerlingen dan een baan van meer dan 12 uur heeft

Er is weinig verschil tussen pro-leerlingen en vmbo-b leerlingen wat betreft de mate waarin ze een vaste aanstellingen krijgen. De ontwikkeling die we zagen bij pro-leerlingen met diploma's op niveau 2, 3 en 4 zien we ook terug bij vmbo-b leerlingen met vergelijkbare diploma's.

Figuur 3.4. Percentage voormalig pro-leerlingen dat een contract voor onbepaalde tijd heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar uitstroomjaar, als percentage van alle voormalig pro-leerlingen dat een baan van meer dan 12 uur heeft, vergeleken met vmbo-b leerlingen

Het CBS onderscheidt 41 verschillende sectoren binnen de arbeidsmarkt. In bijlage 2 is voor alle onderzoeksgroepen de vijf sectoren genoemd waar het vaakst een baan wordt gevonden. In feite zijn de verschillen niet heel groot. Alle groepen vinden banen in de horeca, het grootwinkelbedrijf, uitleenbedrijven en de detailhandel. De pro-leerlingen die geen mbo-diploma halen komen daarnaast ook nogal eens in metaal- en technische bedrijven terecht. Vanaf een diploma op niveau 2 komt het nogal eens voor dat de jongeren gaan werken in de sector gezondheid, geestelijke en maatschappelijke belangen.

3.1.2. Achtergrondkenmerken

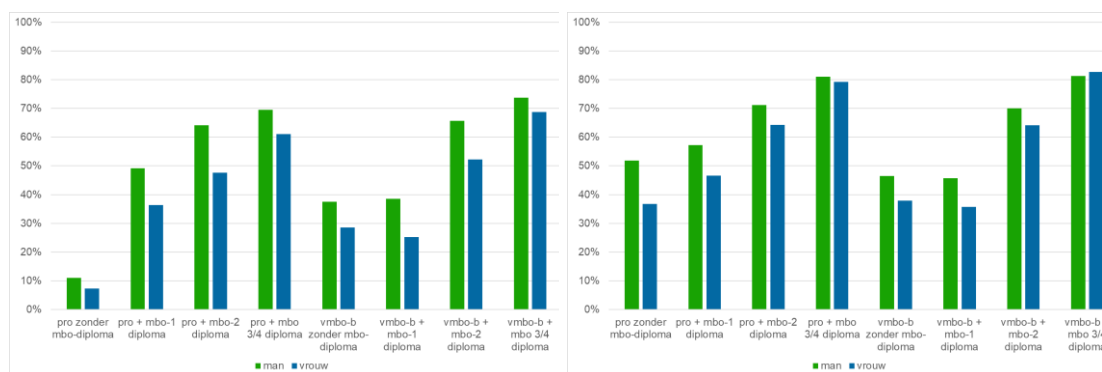
In de vorige paragrafen zagen we dat leerlingen uit het pro hun arbeidsmarktkansen kunnen verbeteren door aansluitend mbo-diploma's te halen. Verder zagen we dat pro-leerlingen vrijwel even vaak een baan vinden als vergelijkbare vmbo-b leerlingen. Sterker, pro-leerlingen die een mbo-1 diploma halen, vinden vaker een baan dan ongediplomeerde vmbo-b leerlingen met een mbo 1 diploma.

In deze paragraaf vergelijken we leerlingen met verschillende achtergrondkenmerken met elkaar. We kijken hierbij naar dezelfde acht groepen leerlingen als in de vorige paragrafen. Om te voorkomen dat de groepen te klein worden, bekijken we de verschillen niet voor elk afzonderlijk jaar. We zagen in de vorige paragrafen dat er een kennelijke trendbreuk optrad vanaf 2016; mogelijk vanwege de Participatiewet. Om die reden bekijken we steeds twee clusters van jaren. Leerlingen die uitstromen tussen 2010 en 2015 en leerlingen die uitstromen tussen 2016 en 2022.

3.1.2.a Geslacht

Tussen 2010 en 2015 vinden mannen uit alle acht de groepen significant vaker binnen een jaar een baan dan vrouwen. In de periode 2016 tot en met 2022 is dit verschil voor leerlingen (zowel voor pro-leerlingen als vmbo-b leerlingen) die een mbo 3 of 4 diploma hebben behaald weggefallen. Bij de groepen die een mbo-2 diploma hebben is het verschil nog steeds aanwezig en significant, maar is wel kleiner geworden.

Figuur 3.5 Percentage voormalig pro-leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar geslacht, clustering van uitstroomjaren 2010-2015 (links) en 2016-2022 (rechts).

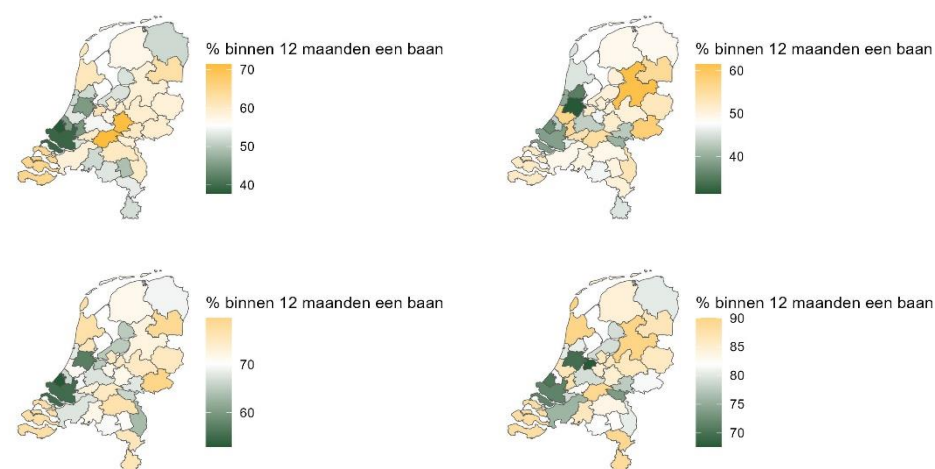

3.1.2.b. Arbeidsmarktregio

In bijlage 1 geven we een overzicht van de arbeidsmarktregio waar de leerlingen woonden in het laatste jaar dat ze in het onderwijs zaten. Figuur 3.6 geeft met behulp van geografische kaartjes weer in welke regio's voormalig praktijkonderwijsleerlingen

verhoudingsgewijs vaker of minder vaak een baan vinden in de periode 2016 t/m 2022. In de drie grootstedelijke regio's (Groot-Amsterdam, Haaglanden en Rijnmond) vinden pro-leerlingen die diploma's op elk van de mbo-niveaus halen minder vaak een baan dan landelijk gemiddeld. Met name in de oostelijke helft van het land, maar ook in Zeeland en Noord-Holland-Noord vinden de leerlingen verhoudingsgewijs vaker een baan dan gemiddeld.

Figuur 3.6 Percentage voormalig pro-leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar arbeidsmarktregio, gemiddelde voor 2016-2022; pro zonder mbo-diploma (linksboven), pro met mbo1 diploma (rechtsboven), pro met mbo2-diploma (linksonder) en pro met mbo 3 of 4-diploma (rechtsonder).

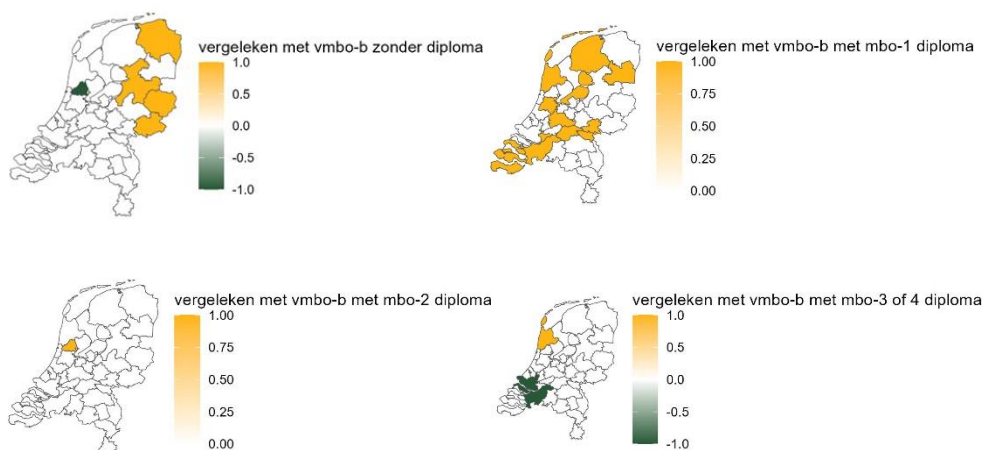

In figuur 3.7 geven we aan in hoeverre praktijkonderwijsleerlingen vaker of minder vaak een baan vinden dan vmbo-basisleerlingen met een vergelijkbaar mbo-diploma. Hierbij geeft een oranje kleur aan dat praktijkonderwijsleerlingen significant ($p < 0.05$) een baan vinden dan vmbo-basisleerlingen en donkergroen dat ze significant minder vaak een baan vinden dan vmbo-basisleerlingen.

Leerlingen die alleen een pro-opleiding hebben behaald in de regio's Achterhoek, Groningen, Zwolle en Twente vinden vaker een baan dan leerlingen met alleen een vmbo-b opleiding. De enige regio waar deze leerlingen minder vaak een baan vinden dan de vmbo-b leerlingen is Zaanstreek/Waterland. In redelijk wat regio's vinden praktijkleerlingen die een diploma op niveau 1 halen vaker een baan dan vmbo-b leerlingen met een entreeopleiding: Drechtsteden, Drenthe, Flevoland, Friesland, groot Amsterdam, Midden-Gelderland, Midden-Utrecht, Noord-Holland Noord, Rijk van Nijmegen, Rivierenland, West-Brabant en Zeeland. In de regio Zaanstreek/Waterland vinden pro-leerlingen met een diploma op niveau 2 vaker een baan dan vmbo-b leerlingen met een diploma op niveau 2. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 in Noord-Holland Noord vinden vaker een baan dan vmbo-b leerlingen met vergelijkbare mbo-diploma's. In Rijnmond en West-Brabant vinden vmbo-b leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 vaker een baan dan pro-

leerlingen met zo'n diploma. In alle andere regio's verschillen de arbeidsmarktkansen niet tussen pro-leerlingen en vmbo-ers.

Figuur 3.7 Vergelijking tussen pro-leerlingen en vmbo-basisleerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar arbeidsmarktregio, gemiddelde voor 2016-2022; pro zonder mbo-diploma (linksboven), pro met mbo 1 diploma (rechtsboven), pro met mbo 2-diploma (linksonder) en pro met mbo 3 of 4 diploma (rechtsonder).

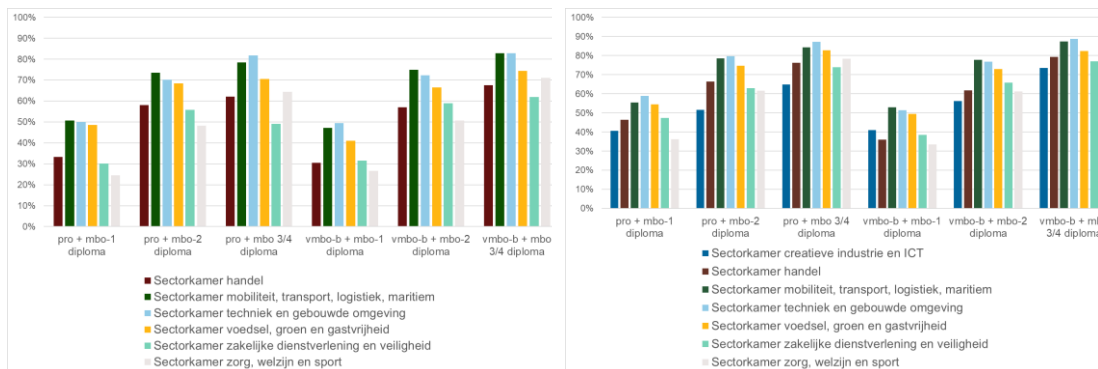

3.1.2.c Sectorkamers

Pro-leerlingen die met diploma's op mbo-niveau 1 of 2 tussen 2010 en 2015 het onderwijs verlaten vanuit de sectorkamers mobiliteit, transport, logistiek en maritiem, techniek en gebouwde omgeving en voedsel, groen en gastvrijheid vinden vaker een baan dan leerlingen uit de sectorkamers handel, zakelijke dienstverlening en veiligheid en zorg, welzijn en sport. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 uit de sectorkamers mobiliteit, transport, logistiek en maritiem en techniek en gebouwde omgeving vinden vaker een baan dan leerlingen met dezelfde diploma's uit de sectorkamers handel, zakelijke dienstverlening en veiligheid en zorg, welzijn en sport. De arbeidsmarktkansen van pro-leerlingen verschilt niet wezenlijk van die van vmbo-b leerlingen met vergelijkbare mbo-diploma's.

In de periode 2016 tot en met 2022 zijn de verschillen tussen de sectorkamers iets minder duidelijk.

Figuur 3.5 Percentage voormalig pro-leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar sectorkamer, clustering van uitstroomjaren 2010-2015 (links) en 2016-2022 (rechts).

3.2. Salaris

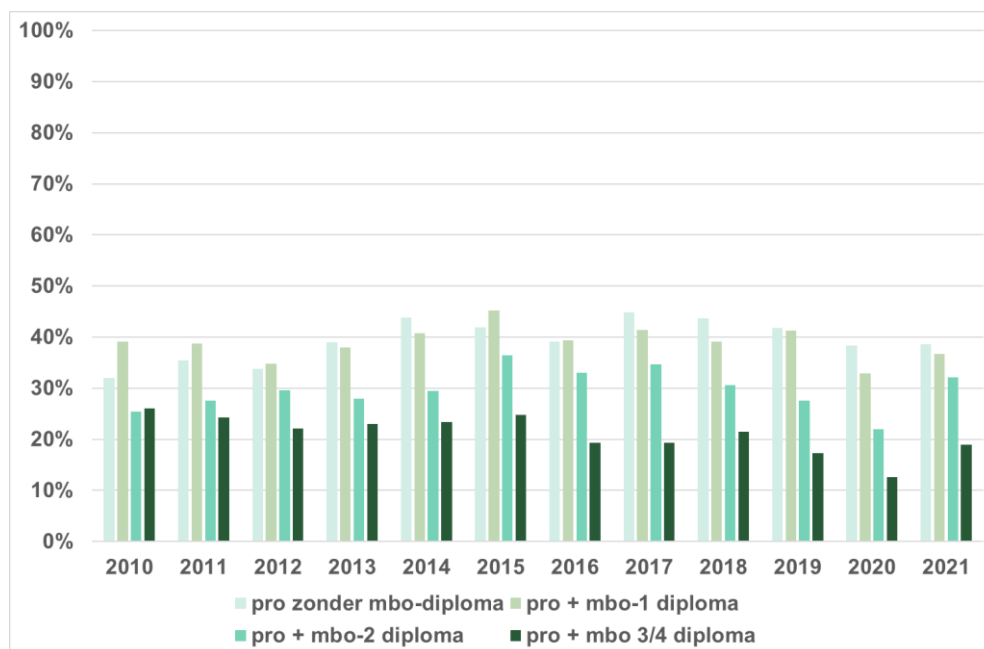
Behalve de vraag óf er een baan is gevonden, willen we een indicatie krijgen over het niveau van de baan. Idealiter wil je weten of het salaris van een baan aansluit bij het niveau waarop een jongere een opleiding heeft afgerond.

In deze paragraaf kijken we daartoe naar het uurloon dat de jongeren uit de verschillende groepen die een baan van meer dan 12 uur hebben verdienen. Dit zou je kunnen zien als een proxy voor het niveau van de baan.

3.2.1. Uurloon in verhouding tot minimumloon

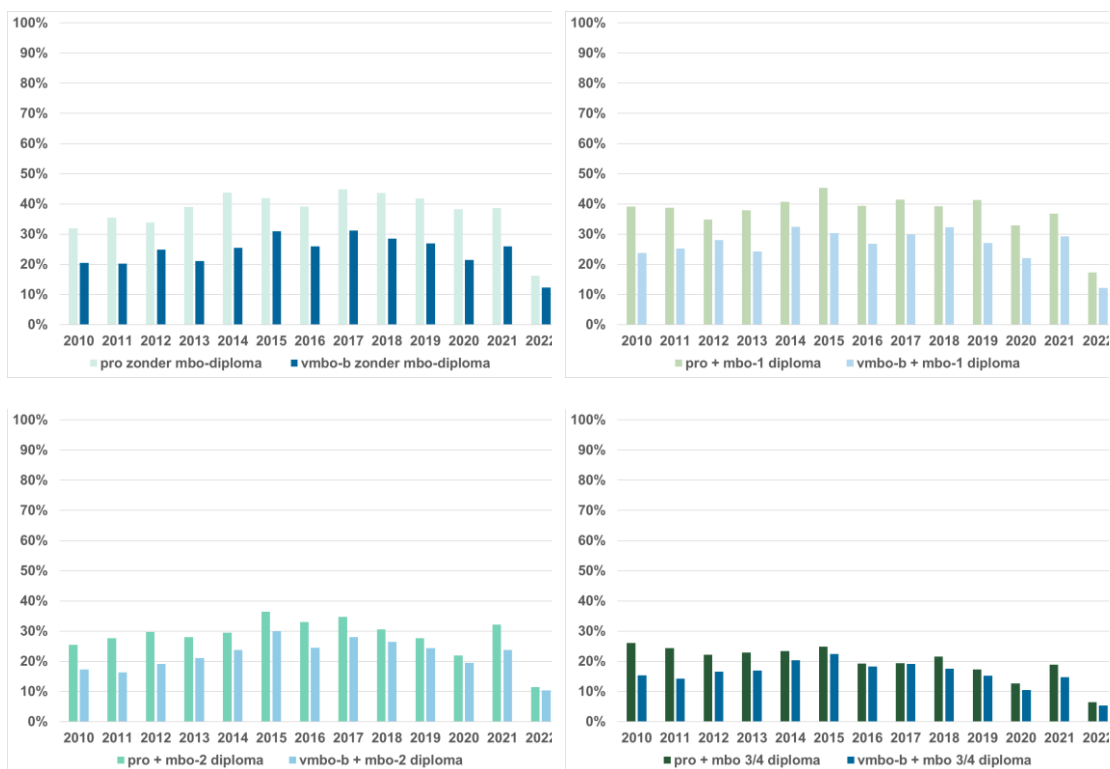
In de eerste drie onderzoeksjaren is er betrekkelijk weinig verschil in het percentage pro-leerlingen dat op of onder het minimumloon zit. Vanaf 2013 zitten pro-leerlingen met een mbo diploma op minimaal niveau 2 minder vaak op of onder het minimumloon dan pro-leerlingen zonder diploma of met een diploma op niveau 1. Vanaf 2015 zitten pro-leerlingen met een diploma niveau 3 of 4 minder vaak op of onder het minimumloon dan pro-leerlingen met een diploma op niveau 2. Leerlingen zonder mbo diploma zitten ieder jaar even vaak op of onder het minimumloon als leerlingen met een mbo-1 diploma.

Figuur 3.6 aandeel pro-leerlingen met een baan van meer dan 12 uur per week dat onder of op het minimumloon zit, naar behaald mbo-diploma

Tussen pro-leerlingen en vmbo-b leerlingen zijn verschillen zichtbaar als het aankomt op het verdiende uurloon. Pro-leerlingen zonder mbo-diploma zitten ieder jaar vaker op of onder het minimumloon dan vmbo-b leerlingen zonder mbo diploma. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 zitten ieder jaar vaker op of onder het minimumloon dan vmbo-b leerlingen met een diploma op niveau 1. Met uitzondering van de jaren 2019, 2020 en 2022 zitten pro-leerlingen met een mbo-2 diploma vaker op of onder het minimumloon dan vmbo-b leerlingen met een mbo-2 diploma. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 zitten even vaak op of onder het minimumloon als vmbo-b leerlingen met een vergelijkbaar mbo-diploma.

Figuur 3.7 aandeel pro-leerlingen met een baan van meer dan 12 uur per week dat onder of op het minimumloon zit, naar behaald mbo-diploma, vergeleken met vmbo-b leerlingen

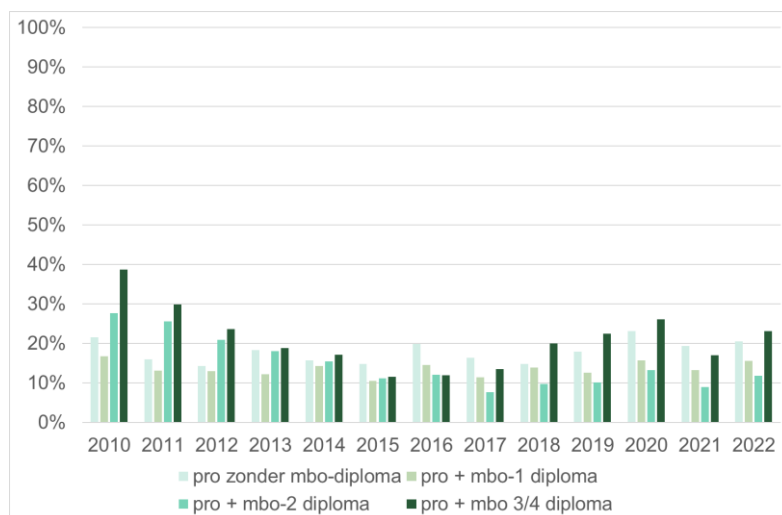

Als we kijken naar leerlingen die aanzienlijk meer dan het minimumloon verdienen per uur valt op dat er betrekkelijk weinig patronen zijn te onderkennen. Het is niet zo dat pro-leerlingen met hogere mbo-diploma's per definitie vaker meer dan 50 procent boven het minimumloon zitten dan andere pro-leerlingen. Met name valt op dat in sommige jaren pro-leerlingen zonder mbo-diploma vaker dan andere groepen meer dan 50 procent van het minimumloon verdienen. Het is denkbaar dat hierbij sprake is van 'groenpluk'².

² Groenpluk is het fenomeen waarbij een werkgever een student aanneemt en een vast contract aanbiedt nog voordat deze student zijn of haar opleiding heeft afgerond. Dit gebeurt vaak in sectoren met een krappe arbeidsmarkt.

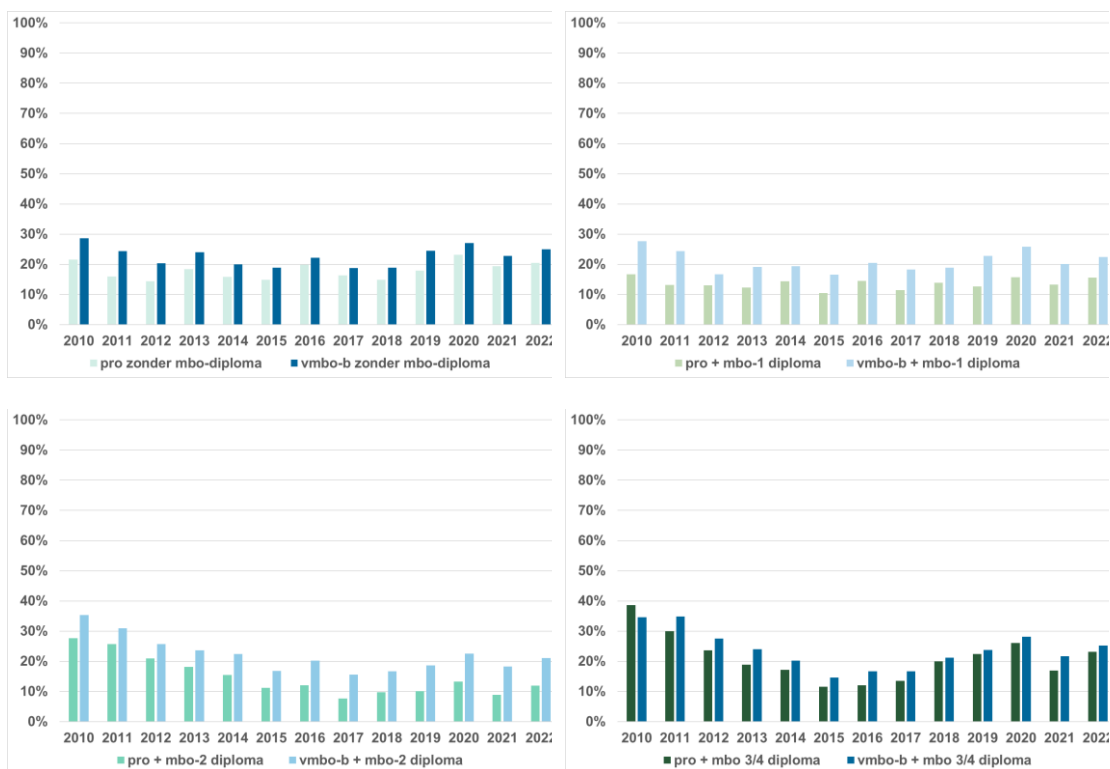

Figuur 3.8 Aandeel pro-leerlingen met een baan van meer dan 12 uur per week dat 50 procent of meer boven het minimumloon zit, naar behaald mbo-diploma

In de periode tussen 2013 en 2017 hadden pro-leerlingen zonder mbo-diploma even vaak een uurloon dat 50 procent boven het minimumloon lag als vmbo-b leerlingen zonder mbo-diploma. Daarvoor en daarna hebben vmbo-b leerlingen vaker zo'n baan dan pro-leerlingen. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 of 2 zitten minder vaak 50 procent boven het minimumloon dan vmbo-b leerlingen met vergelijkbare mbo-diploma's. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 hebben even vaak een baan die meer dan 50 procent boven het minimumloon betaalt als vmbo-b leerlingen met een diploma op niveau 3 en 4.

Figuur 3.9 Aandeel pro-leerlingen met een baan van meer dan 12 uur per week dat 50 procent of meer boven het minimumloon zit, naar behaald mbo-diploma, vergeleken met vmbo-b leerlingen.

4. Conclusies en discussie

4.1 Conclusies

In dit onderzoek hebben we gekeken in hoeverre pro-leerlingen, die daarna al dan niet een mbo-diploma halen binnen 12 maanden nadat ze het onderwijs hebben verlaten, een baan van minimaal 12 uur per week vinden.

Naarmate leerlingen hogere mbo-diploma's halen krijgen ze vaker een baan binnen 12 maanden. Met een diploma op niveau 3 of 4 vindt ongeveer 80 procent een baan, met een diploma op niveau 2 ongeveer 70 procent, met een entreeopleiding ruim de helft en zonder mbo-diploma bijna de helft. Bij alle groepen pro-leerlingen is een stijging zichtbaar in het percentage onderwijsverlaters dat binnen een jaar een baan vindt.

Pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 vinden vaker een baan dan (voornamelijk ongediplomeerde) vmbo-b leerlingen met een diploma op dit niveau. Het verschil is ieder jaar significant. Pro-leerlingen zonder mbo-diploma's en pro-leerlingen die later diploma's halen op niveau 2, 3 en 4 vinden binnen een jaar even vaak een baan als vmbo-b leerlingen die vergelijkbare diploma's halen.

Tussen 2010 en 2015 vinden mannen uit alle acht de groepen vaker binnen een jaar een baan dan vrouwen. In de periode 2016 tot en met 2022 is dit verschil voor leerlingen (zowel voor pro-leerlingen als vmbo-b leerlingen) die een mbo 3 of 4 diploma hebben behaald weggefallen. Bij de groepen die een mbo-2 diploma hebben is het verschil nog steeds aanwezig en significant, maar is wel kleiner geworden.

Vanaf 2013 zitten pro-leerlingen met een mbo diploma op minimaal niveau 2 minder vaak op of onder het minimumloon dan pro-leerlingen zonder diploma of met een diploma op niveau 1. Vanaf 2015 zitten pro-leerlingen met een diploma niveau 3 of 4 minder vaak op of onder het minimumloon dan pro-leerlingen met een diploma op niveau 2. Leerlingen zonder mbo diploma zitten ieder jaar even vaak op of onder het minimumloon als leerlingen met een mbo-1 diploma.

Pro-leerlingen zonder mbo-diploma en pro-leerlingen met een diploma op niveau 1 zitten ieder jaar en pro-leerlingen met een diploma op niveau 2 zitten bijna ieder jaar vaker op of onder het minimumloon dan vergelijkbare vmbo-b leerlingen. Pro-leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 zitten even vaak op of onder het minimumloon als vmbo-b leerlingen met een vergelijkbaar mbo-diploma.

4.2. Discussie

In de wet staat dat pro direct opleidt voor de arbeidsmarkt (art. 2.31 lid b WVO2020). Daarmee is pro 'eindonderwijs': een leerling is hierna niet meer leerplichtig en kan gelijk aan het werk. Maar in de praktijk gaat het vaak anders. Bijna de helft van de leerlingen gaat na het pro naar het mbo (Lepoeter en Fleur, 2024). De overheid en de praktijkscholen stimuleren dit omdat ze het gevoel hebben dat een mbo-diploma de kans op een baan vergroot. Deze aanname is niet op lucht gebaseerd. We merken in ons onderzoek dat pro-leerlingen vaker een baan vinden naarmate ze hogere mbo-diploma's halen. Het halen van een diploma op niveau 1 geeft al meer kans op een baan dan alleen een pro-opleiding. En dat terwijl pro-leerlingen die geen mbo-diploma halen zeker niet kansloos zijn op de arbeidsmarkt. Tijdens hun schoolloopbaan werken ze aan de vaardigheden en kennis die nodig zijn op de

arbeidsmarkt. Dit doen ze tijdens de theorielessen en de praktijkvakken, maar vooral tijdens de stages. Vaak blijven leerlingen die hun stage goed hebben afgerond werken bij het bedrijf waar ze stage liepen (Kaspers, 2024).

Er is binnen de onderzoeksperiode duidelijk sprake van een trendbreuk. Pro-leerlingen die tussen 2010 en 2015 het onderwijs verlaten zonder mbo-diploma vinden aanzienlijk minder vaak een baan dan vergelijkbare pro-leerlingen die vanaf 2016 het onderwijs verlaten. Het is denkbaar dat hierbij de Participatiewet een rol speelt. In deze wet is geregeld dat de gemeente verantwoordelijk is voor alle mensen die kunnen werken maar daarbij ondersteuning nodig hebben. Van gemeenten wordt verwacht dat zij deze doelgroep ondersteuning biedt zodat zij aan de slag gaan. Waar nodig is er ondersteuning om het salaris aan te vullen. Ook kan een jobcoach van de gemeente helpen bij het vinden van passend werk, of bijvoorbeeld een werkplek met begeleiding. Het lijkt erop dat leerlingen met een praktijkopleiding en verder geen mbo-opleiding baat hebben gehad bij deze wet.

Om de baankansen van pro-leerlingen beter te kunnen duiden, hebben we ze vergeleken met leerlingen met een vmbo-b opleiding. Over het algemeen is er weinig verschil zichtbaar tussen beide groepen jongeren. Eigenlijk is er maar één categorie waarbij een duidelijk verschil is te onderkennen. Pro-leerlingen die een diploma op niveau 1 hebben, vinden vaker een baan dan vmbo-b leerlingen die een diploma op niveau 1 hebben. Een opleiding op niveau 1 (ofwel een entreeopleiding) is een opleiding op maat. Deze opleiding is specifiek bedoeld voor leerlingen die er niet in slagen een diploma van de middelbare school te halen. De opleiding duurt een half jaar tot een jaar, afhankelijk van het tempo en de mogelijkheden van de specifieke leerlingen. Het programma kan voor iedereen anders zijn. De entreeopleiding bereidt jongeren zonder vo-diploma voor op de arbeidsmarkt of op doorstroom naar een opleiding voor middelbaar beroepsonderwijs op niveau 2. Over de waarde van een entreediploma lopen de meningen uiteen. De Inspectie van het Onderwijs concludeerde in een eerder rapport dat niet voor alle jongeren geldt dat na het afronden van de entreeopleiding hun kansen op de arbeidsmarkt succesvol zijn. (Inspectie van het Onderwijs, 2020). Hun kans op werk is na het behalen van hun entreediploma beperkt. De kans op werkloosheid is bovendien veel groter dan die van studenten met een afgeronde mbo 2-opleiding (Bles en Meng, 2018). Voor de – in omvang grotere groep – ongediplomeerde instromers vanuit het vmbo op niveau 1, klopt dit inderdaad. Voor leerlingen die eerst het pro hebben gedaan, ligt het toch

anders. De baankansen van pro-leerlingen met een mbo-1 diploma zijn aanzienlijk hoger dan die van pro-leerlingen zonder mbo-diploma en slechts iets lager dan pro-leerlingen met een (startkwalificerend) mbo-2 diploma.

In de periode tussen 2010 en 2015 geldt voor alle acht door ons onderscheiden onderzoeksgroepen dat mannen vaker een baan vinden dan vrouwen. Vanaf 2016 is dit iets veranderd. Bij leerlingen (zowel als ze vanuit pro als uit vmbo komen) zonder mbo-diploma of een diploma op niveau 1 of niveau 2 geldt nog steeds dat mannen vaker binnen een jaar een baan van meer dan 12 uur vinden. Bij leerlingen met een diploma op niveau 3 of 4 is geen verschil in baankans meer tussen mannen en vrouwen. Op basis van de beschikbare data is niet vast te stellen waardoor het verschil in arbeidsmarktsucces tussen mannen en vrouwen kan worden verklaard. De baankansen in de verschillende sectorkamers verschillen niet wezenlijk van elkaar zodat het hier niet in gevonden lijkt te moeten worden.

In grootstedelijke arbeidsmarktregio's (Groot-Amsterdam, Rijnmond en Haaglanden) vinden de onderwijsverlaters minder vaak een baan dan gemiddeld in Nederland. Dat geldt voor alle categorieën (vanuit pro of vmbo-b en met of zonder mbo-diploma's). Bij andere regio's is niet echt een patroon te onderkennen. Wel valt op dat – zeker na de gesignaleerde trendbreuk – er vrijwel geen arbeidsmarktregio's zijn waar pro-leerlingen minder kans op een baan hebben dan vmbo-b leerlingen met vergelijkbare mbo-diploma's.

Om iets te zeggen over de mate waarin de gevonden baan aansluit bij de opleiding van de leerlingen, hebben we gekeken naar het uurloon dat de leerlingen verdienen. Het beeld dat hieruit naar voren komt, is – zwak uitgedrukt – enigszins diffuus. Zeker de laatste jaren zitten leerlingen met mbo-diploma's op niveau 2, 3 en 4 duidelijk minder vaak op banen op of onder het minimumloon dan pro-leerlingen zonder mbo-diploma of een diploma op niveau 1. Niet geheel onverwacht helpt het halen van een hoger mbo-diploma kennelijk niet alleen om makkelijker een baan te vinden, maar ook om een 'betere' baan te vinden.

Pro-leerlingen zonder mbo-diploma of met een diploma op niveau 1 of 2 zitten vaker op of onder het minimumloon dan vmbo-b leerlingen met vergelijkbare mbo-diploma's. Aan de andere kant van het spectrum zien we dat pro-leerlingen zonder mbo-diploma of met een diploma op niveau 1 of 2 minder vaak 50 procent of meer

boven het minimumloon zitten dan vmbo-leerlingen met deze diploma's. Op basis van de beschikbare data is hier geen verklaring voor te geven. Het is echter denkbaar dat voormalig pro-leerlingen – ook als ze een diploma op niveau 2 halen – eerder 'tevreden' zijn met een iets minder betalende baan dan vmbo-leerlingen. Dit zou in ieder geval aansluiten bij de bevindingen die Van de Weerd heeft gedaan (Van de Weerd, 2023). Het zou de moeite waard zijn om – bijvoorbeeld via kwalitatief onderzoek - eens gericht te kijken hoe dit zich vertaalt naar baankansen bij voormalige praktijkonderwijsleerlingen.

5. Referenties

Bles, P. & Meng, Ch. (2018). Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2017. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Kaspers, F. (2024). Wat doen leerlingen na het praktijkonderwijs? OCO: Amsterdam.

Kennis, R., Eimers, T., Woude, S. van der (2018). Doorstroom van pro naar mbo. Studie naar cijfers, achtergronden en wettelijk kader. Nijmegen: KBA Nijmegen

Koopman, P., & Ledoux, G. (2017). Factsheet mbo. De doorstroomkansen naar het mbo van jongeren in een kwetsbare positie en jongeren met buitenschoolse zorg en/of rugzak. Amsterdam: Kohnstamm Instituut

Lepoeter, S.L. en Fleur, E. (2024). Doorstroom vanuit het pro. Den Haag: DUO/IP.
https://www.duo.nl/open_onderwijsdata/images/doorstroom-vanuit-pro.pdf

Ministerie van OCW (2017). Loopbaanmonitor jongeren in kwetsbare positie. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Van der Woude, S. (2015). Perspectief op werk. Onderzoek naar het arbeidsperspectief in relatie tot de uittroombestemming van leerlingen uit het praktijkonderwijs. Nijmegen.

WVO2020 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0044212/2024-08-01>

Bijlage 1. Percentage voormalig pro-leerlingen en vmbo-b leerlingen dat een baan heeft een jaar nadat ze het onderwijs hebben verlaten, naar uitstroomjaar (groen wil zeggen significant boven het landelijk gemiddelde. Rood wil zeggen significant onder het landelijk gemiddelde).

2010-2015

	pro zonder mbo-diploma	pro + mbo-1 diploma	pro + mbo-2 diploma	pro + mbo 3/4 diploma	vmbo-b zonder mbo- diploma	vmbo-b + mbo-1 diploma	vmbo-b + mbo-2 diploma	vmbo-b + mbo 3/4 diploma
Achterhoek	9,2%	54,3%	64,4%	76,1%	32,6%	33,8%	68,4%	77,9%
Amersfoort	10,3%	52,4%	57,9%	67,8%	43,3%	47,8%	67,2%	71,1%
Drechtsteden	7,1%	38,9%	52,8%	51,5%	40,0%	35,6%	64,7%	71,1%
Drenthe	9,0%	55,1%	63,4%	72,9%	35,7%	34,9%	65,3%	73,0%
Flevoland	8,4%	45,1%	55,0%	63,2%	33,9%	31,3%	56,5%	67,1%
FoodValley	8,9%	55,6%	69,8%	63,2%	50,4%	43,4%	73,0%	77,6%
Friesland	8,3%	39,8%	52,2%	66,7%	32,5%	31,3%	60,1%	72,8%
Gooi en Vechtstreek	13,0%	56,4%	59,6%	80,0%	33,7%	36,0%	59,4%	70,4%
Gorinchem	15,9%	52,7%	64,5%	77,8%	49,7%	41,2%	73,5%	74,0%
Groningen	6,8%	44,1%	51,2%	66,9%	20,4%	27,6%	53,1%	70,5%
Groot Amsterdam	11,5%	33,6%	46,9%	57,2%	28,3%	27,2%	46,6%	58,7%
Haaglanden	10,4%	31,2%	46,7%	53,0%	27,8%	26,0%	49,6%	58,6%
Helmond-De Peel	15,7%	51,6%	65,1%	57,7%	39,0%	46,9%	65,0%	76,8%
Holland Rijnland	12,7%	48,7%	64,3%	64,3%	43,4%	39,4%	70,4%	77,5%
Midden-Brabant	7,9%	48,1%	65,2%	74,5%	34,0%	35,5%	60,4%	71,5%
Midden-Gelderland	10,2%	41,6%	61,4%	60,9%	30,5%	37,0%	59,4%	66,0%
Midden-Holland	5,6%	47,6%	56,7%	81,1%	42,6%	44,6%	65,4%	72,5%
Midden-Limburg	7,5%	42,2%	55,7%	53,6%	31,6%	29,5%	61,2%	73,9%
Midden-Utrecht	10,8%	51,2%	59,2%	65,2%	35,2%	31,0%	60,1%	68,3%
Noord-Holland Noord	9,9%	50,8%	61,2%	67,2%	40,1%	35,8%	68,2%	76,0%
Noord-Limburg	5,8%	47,8%	63,9%	63,2%	37,4%	51,6%	66,2%	78,8%
Noordoost-Brabant	10,9%	54,0%	66,0%	72,6%	41,3%	41,4%	65,1%	78,8%
Regio Zwolle	11,1%	49,6%	71,3%	85,2%	39,7%	32,0%	67,7%	79,3%
Rijk van Nijmegen	9,8%	41,3%	54,7%	58,1%	36,3%	36,4%	56,8%	70,9%
Rijnmond	8,3%	30,7%	42,2%	54,7%	29,3%	28,9%	52,0%	63,4%
Rivierenland	15,0%	60,7%	67,0%	71,4%	45,7%	49,4%	68,8%	79,7%
Twente	11,5%	38,4%	57,6%	67,2%	32,0%	31,6%	61,5%	73,9%
Veluwe Stedendriehoek	12,5%	44,7%	64,1%	73,8%	34,7%	32,0%	62,5%	72,9%
West-Brabant	7,7%	49,3%	60,6%	73,5%	37,8%	37,7%	64,7%	75,5%
Zaanstreek/Waterland	9,2%	39,1%	65,0%	68,8%	39,4%	42,1%	61,4%	71,9%
Zeeland	10,5%	51,5%	67,7%	71,1%	43,7%	43,1%	68,6%	76,6%
Zuid-Holland Centraal	11,2%	36,7%	49,2%	64,1%	36,3%	29,3%	60,9%	67,4%
Zuid-Kennemerland en IJmond	10,0%	46,8%	57,3%	76,4%	35,6%	47,4%	64,8%	74,1%
Zuid-Limburg	8,8%	36,9%	62,6%	63,6%	28,8%	29,9%	56,0%	72,9%
Zuidoost-Brabant	11,4%	51,9%	64,5%	71,1%	34,9%	41,3%	64,6%	74,2%

2016-2022

	pro zonder mbo-diploma	pro + mbo-1 diploma	pro + mbo-2 diploma	pro + mbo 3/4 diploma	vmbo-b zonder mbo- diploma	vmbo-b + mbo-1 diploma	vmbo-b + mbo-2 diploma	vmbo-b + mbo 3/4 diploma
Achterhoek	58,2%	59,5%	79,6%	81,5%	47,2%	45,2%	77,7%	87,2%
Amersfoort	46,9%	57,6%	71,6%	85,0%	50,3%	48,4%	70,2%	82,5%
Drechtsteden	46,4%	52,6%	67,6%	78,9%	40,6%	36,7%	67,7%	82,9%
Drenthe	55,6%	62,8%	78,5%	86,6%	49,4%	47,2%	74,7%	87,3%
Flevoland	50,6%	52,7%	65,0%	79,2%	45,1%	38,0%	65,3%	78,5%
FoodValley	51,5%	70,9%	71,7%	84,8%	51,9%	61,0%	76,7%	82,1%
Friesland	49,1%	57,3%	71,6%	84,6%	46,2%	43,9%	70,8%	83,6%
Gooi en Vechtstreek	51,5%	61,8%	64,9%	67,6%	38,9%	48,8%	63,3%	78,0%
Gorinchem	53,7%	60,0%	73,0%	82,5%	51,9%	39,3%	75,2%	84,4%
Groningen	48,8%	51,7%	69,1%	80,3%	39,0%	42,1%	67,9%	85,2%
Groot Amsterdam	31,3%	45,1%	57,0%	69,5%	34,6%	33,4%	53,4%	71,0%
Haaglanden	36,7%	37,7%	52,9%	70,2%	34,1%	31,6%	54,5%	73,1%
Helmond-De Peel	50,0%	49,0%	70,5%	82,1%	48,5%	54,4%	75,3%	85,0%
Holland Rijnland	56,6%	53,2%	71,2%	86,4%	51,8%	47,6%	74,4%	85,3%
Midden-Brabant	49,8%	51,8%	71,8%	86,3%	44,4%	45,9%	71,6%	84,7%
Midden-Gelderland	42,8%	60,1%	67,9%	77,8%	44,1%	37,8%	69,0%	76,5%
Midden-Holland	55,9%	45,0%	69,5%	87,5%	51,3%	50,8%	69,6%	82,5%
Midden-Limburg	50,5%	53,7%	75,5%	89,1%	47,1%	54,2%	70,8%	86,3%
Midden-Utrecht	43,2%	54,8%	67,5%	79,3%	42,9%	41,7%	62,7%	77,5%
Noord-Holland Noord	45,3%	61,0%	77,0%	89,9%	46,7%	44,6%	74,2%	84,5%
Noord-Limburg	53,4%	60,0%	63,5%	80,5%	47,5%	49,4%	72,7%	87,4%
Noordoost-Brabant	49,3%	60,4%	76,6%	83,5%	48,6%	54,6%	73,4%	86,6%
Regio Zwolle	61,5%	58,8%	72,6%	90,0%	52,3%	51,9%	76,3%	89,2%
Rijk van Nijmegen	40,5%	58,8%	66,2%	73,6%	38,9%	37,5%	65,3%	81,9%
Rijnmond	38,6%	39,3%	55,1%	71,5%	38,0%	35,3%	57,6%	77,4%
Rivierenland	54,9%	71,3%	74,9%	89,3%	53,5%	44,8%	74,9%	83,5%
Twente	52,8%	58,6%	75,1%	85,9%	45,9%	49,8%	72,0%	85,8%
Veluwe Stedendriehoek	50,5%	59,5%	74,8%	86,1%	46,2%	50,0%	70,8%	83,4%
West-Brabant	49,2%	58,7%	67,6%	75,8%	45,4%	44,0%	70,7%	85,0%
Zaanstreek/Waterland	35,3%	51,8%	75,5%	80,7%	47,2%	43,3%	66,6%	81,6%
Zeeland	52,1%	65,0%	77,2%	88,1%	46,8%	50,3%	72,8%	87,4%
Zuid-Holland Centraal	43,5%	45,4%	66,5%	81,8%	43,5%	40,0%	66,2%	81,9%
Zuid-Kennemerland en IJmond	39,4%	51,6%	68,1%	80,4%	45,6%	46,5%	69,1%	82,6%
Zuid-Limburg	45,4%	52,2%	75,8%	88,6%	41,2%	44,2%	68,0%	85,0%
Zuidoost-Brabant	47,0%	53,1%	69,7%	81,8%	46,0%	47,7%	71,8%	84,8%

Bijlage 2. Top 5 sectoren waar pro- en vmbo-b leerlingen een baan vinden.

2010-2015

	pro zonder mbo-diploma	pro + mbo-1 diploma	pro + mbo-2 diploma	pro + mbo 3/4 diploma
1	Uitleenbedrijven	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel
2	Horeca algemeen Premiegroep los	Uitleenbedrijven	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Horeca algemeen Premiegroep los
3	Grootwinkelbedrijf	Grootwinkelbedrijf	Grootwinkelbedrijf	Grootwinkelbedrijf
4	Detailhandel	Detailhandel	Uitleenbedrijven	Detailhandel
5	Metaal- en technische bedrijven	Overheid, overige instellingen	Detailhandel	Uitleenbedrijven
	vmbo-b zonder mbo-diploma	vmbo-b + mbo-1 diploma	vmbo-b + mbo-2 diploma	vmbo-b + mbo 3/4 diploma
1	Uitleenbedrijven	Uitleenbedrijven	Uitleenbedrijven	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel
2	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los	Detailhandel
3	Grootwinkelbedrijf	Grootwinkelbedrijf	Grootwinkelbedrijf	Horeca algemeen Premiegroep los
4	Detailhandel	Detailhandel	Detailhandel	Metaal- en technische bedrijven
5	Metaal- en technische bedrijven	Metaal- en technische bedrijven	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Grootwinkelbedrijf

2016-2022

	pro zonder mbo-diploma	pro + mbo-1 diploma	pro + mbo-2 diploma	pro + mbo 3/4 diploma
1	Uitleenbedrijven	Uitleenbedrijven	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel
2	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los	Uitleenbedrijven	Metaal- en technische bedrijven
3	Metaal- en technische bedrijven	Grootwinkelbedrijf	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los
4	Grootwinkelbedrijf	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Grootwinkelbedrijf	Detailhandel
5	Detailhandel	Detailhandel	Detailhandel	Uitleenbedrijven
	vmbo-b zonder mbo-diploma	vmbo-b + mbo-1 diploma	vmbo-b + mbo-2 diploma	vmbo-b + mbo 3/4 diploma
1	Uitleenbedrijven	Uitleenbedrijven	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel
2	Horeca algemeen Premiegroep los	Horeca algemeen Premiegroep los	Uitleenbedrijven	Metaal- en technische bedrijven
3	Grootwinkelbedrijf	Detailhandel	Horeca algemeen Premiegroep los	Detailhandel
4	Metaal- en technische bedrijven	Metaal- en technische bedrijven	Metaal- en technische bedrijven	Uitleenbedrijven
5	Detailhandel	Gezondheid, geestelijke en maatsch bel	Grootwinkelbedrijf	Horeca algemeen Premiegroep los